Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Askolan kunta

Askolan **turvallisen ja kestävän liikkumisen** suunnitelma

Turvallisen ja kestävän liikkumisen suunnitelma

Turvallinen liikenne syntyy monista tekijöistä. Liikenneonnettomuuksien taustalla on lukuisia liikenneympäristöön, ajoneuvoon ja liikkujaan liittyviä tekijöitä. Samoin liikenneturvallisuuden parantuminen edellyttää useiden tahojen toimia ja kiinteää yhteistyötä.

Liikenneympäristön parannustoimenpiteiden suunnittelun ja turvallisten ratkaisujen toteutuksen päävastuu on kunnan teknisellä toimella ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY-keskus). Maankäytön suunnittelulla vaikutetaan liikkumisen tarpeeseen ja turvallisen liikkumisen mahdollisuuksiin pitkällä aikavälillä. Tienkäyttäjien liikennekäyttäytymiseen ja taustalla vaikuttaviin asenteisiin ja arvoihin vaikuttaminen on keskeinen tapa parantaa koettua turvallisuutta ja siten tukea esimerkiksi kuntalaisten omatoimista liikkumista. Parhaimmillaan liikenneturvallisuusnäkökulma otetaan huomioon eri hallintokunnissa monissa toimissa, kuten esimerkiksi henkilö- ja tavarakuljetusten hoitamisessa ja työntekijöiden liikkumisessa. Poliisin suorittama liikenteen valvonta ja Liikenneturvan tarjoama monipuolinen asiantuntija-apu liikenneturvallisuustyössä ovat merkittäviä. Arjen liikenteessä korostuu jokaisen liikkujan vastuullinen käyttäytyminen, muun muassa turvavälineiden käyttö, liikennesääntöjen noudattaminen ja muiden liikkujien huomioiminen.

Turvallisen ja kestävän liikkumisen suunnitelman pohjalta Askolan kunta, ELY-keskus ja muut yhteistyötahot voivat toteuttaa jatkuvaa suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä sekä kestävän liikkumisen edistämistä alueella. Suunnitelmassa on kuvattu sekä liikenneympäristön parantamistoimenpiteet että liikenneturvallisuustyön toiminta.

Liikenneturvallisuustilanne

Askolassa tapahtui vuosina 2012–2016 yhteensä 104 poliisin tietoon tullutta tieliikenneonnettomuutta, joista 30 (29 %) johti henkilövahinkoon (kuolemaan tai loukkaantumiseen). Asukaslukuun suhteutettuna kunnan alueella tapahtui enemmän henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia (118 onnettomuutta / 100 000 asukasta, keskiarvo vuosien 2012–2016 onnettomuuksista) kuin koko maassa keskimäärin (95 onn. / 100 000 as.).

Yleisimmät henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet 2012–2016

Yksittäis-onnettomuudet

47 %

Ajoneuvojen väliset onnettomuudet

37 %

Mopo-onnettomuudet

10 %

73 %
Taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuneet onnettomuudet

Henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet

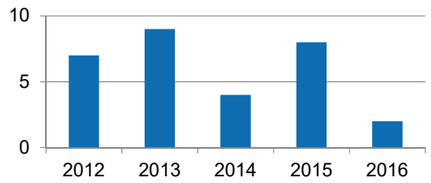

Liikenneonnettomuudet aiheuttavat inhimillistä kärsimystä. Kunnille ne merkitsevät myös taloudellisia menetyksiä. Askolassa 2012–2016 tapahtuneet onnettomuudet maksoivat yhteiskunnalle vuosittain noin 1,8 miljoonaa euroa, josta kunta maksoi pääasiassa terveys- ja sosiaalityön kautta 15–20 % eli noin 0,3 miljoonaa euroa vuodessa.

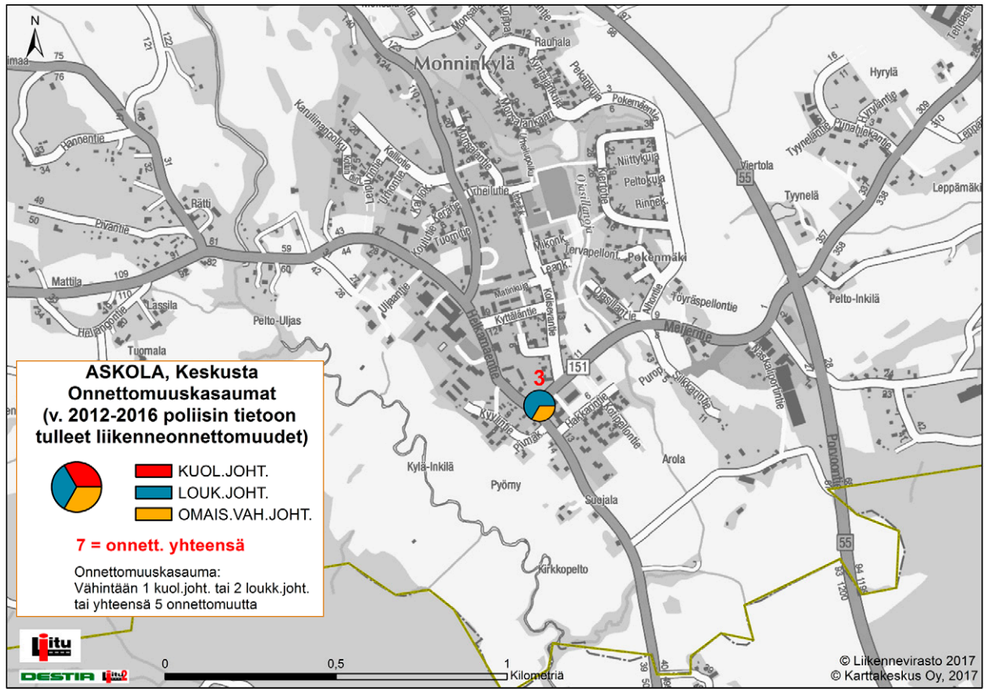

Liikenteen haasteet

Tärkeimmät kehittämistarpeet kuntalaisten mielestä ovat jalankulku- ja pyöräteiden riittämättömyys, jatkuvuuden puute ja teiden huono kunto, valaistuksen puute, näkemien riittämättömyys sekä maanteiden ja katujen huono kunto ja talvikunnossapito. Muita kehittämistarpeita ovat jalankulun ja pyöräilyn osalta lähipalveluiden vaikea saavutettavuus ja saattoliikenteen puutteelliset järjestelyt kouluissa ja päiväkodeissa sekä yleisesti liittymäjärjestelyt.

Vastaajien mielestä yleisimmät liikennerikkomukset ovat nopeusrajoitusten noudattamatta jättäminen, mopoilijoiden kaahailu ja temppuilu, muiden tielläliikkujien huomiotta jättäminen, turvavälin unohtaminen ja puhelimen käyttö ilman handsfreetä ajon aikana. Turvalaitteiden käytön osalta lähes kaikki kyselyyn vastanneet käyttävät autoillessa turvavyötä ja lapsella turvaistuinta sekä mopoillessa tai moottoripyöräillessä kypärää. Sen sijaan pyöräillessä polkupyöräkypärän ja lasten turvaistuimen käytössä on parantamisen varaa.

49 %:n mielestä Askolassa on erittäin tai yleensä melko turvallista liikkua, 19 %:n mielestä liikkuminen on melko vaarallista tai erittäin vaarallista.

Kulkumuodot työ- ja asiointimatkoilla

Kesällä

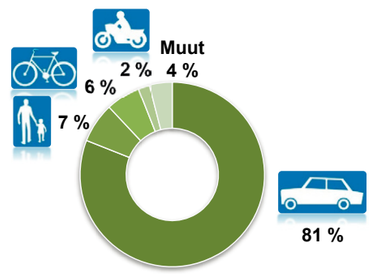

Talvella

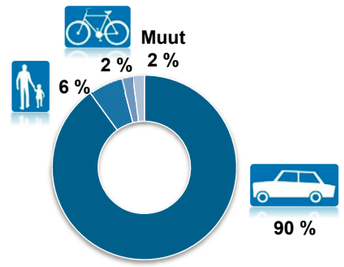

Tavoitteet

Valtakunnallinen liikenneturvallisuustyö on vuodesta 2001 alkaen perustunut tieliikenteen turvallisuusvisioon. Visio kuvaa yhteistä tahtotilaa, jota kohden kaikki toimijat määrätietoisesti suuntaavat omaa toimintaansa. Valtakunnallisen vision pohjalta Askolan omaksi visioksi määriteltiin:

Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Pyöräily ja kävely ovat turvallisia liikkumismuotoja lyhyillä matkoilla.

Visio kuvaa pitkän aikavälin tahtotilaa, johon pyritään aktiivisella liikenneturvallisuustyöllä erilaisin keinoin. Vision tavoittamisen ytimenä on maankäytön ja liikenneympäristön suunnittelun keinoin tarjota kuntalaisille viihtyisä ja turvallinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä.

Koettuun turvallisuuteen, liikennesääntöjen noudattamiseen, toisten huomioonottamiseen ja kuntalaisten omatoimiseen liikkumiseen pyritään vaikuttamaan tietoihin, taitoihin ja asenteisiin vaikuttamalla.

Viime kädessä jokainen kuntalainen voi omilla valinnoillaan toteuttaa visiota omassa liikkumisessaan. Visiota tukemaan asetettiin kolme konkreettista tavoitetta.

Tieliikenteessä tapahtuvia onnettomuuksia vähennetään valtakunnallisen tavoitteen mukaisesti.

Jalankulku ja pyöräily ovat käytetyimmät liikkumismuodot lyhyillä matkoilla.

Kunnassa tehdään suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä ja tuetaan kuntalaisten omatoimista liikkumista.

Liikenneturvallisuustyön kehittäminen

Kasvatus, koulutus ja tiedotus

Liikennekasvatuksella pyritään vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen ja valintoihin liikenneturvallisuutta parantavasti. Liikenneturvallisuustyö jatkuu kaikissa elinkaaren vaiheissa painotuksien vaihdellessa ikäryhmittäin. Nopeusrajoitusten noudattaminen, suojatien kunnioittaminen ja turvalaitteiden käyttö parantavat kaikenikäisten turvallisuutta liikenteessä. Turvallisuutta arvostava aikuinen on myös hyvä esimerkki lapsille. Ikäihmisten liikkumismahdollisuuksia voidaan turvata yhteiskunnallisilla tukipalveluilla. Turvalaitteiden ja apuvälineiden käytöstä tiedottamalla parannetaan itsenäisesti liikkuvien turvallisuutta. Ikäautoilijoiden ajokykyä voidaan ylläpitää itseopiskeluaineiston ja Ikäautoilijan kuntokurssien avulla.

Liikenneturvallisuustyöllä parannetaan ihmisten tietämystä liikkumisympäristöstään ja turvallisen liikennekäyttäytymisen tiedostamista. Yhdessä fyysisen liikenneympäristön parantumisen kanssa tienkäyttäjien muuttuvat asenteet ja arvot parantavat liikenneturvallisuutta. Asenteisiin vaikuttaminen on kuitenkin pitkäjänteistä työtä, ja tuloksia on vaikea mitata tai osoittaa.

Liikenneturvallisuustyötä ohjataan vuosikellolla, jossa on kuvattu kunnan liikenneturvallisuuden toiminta (tapahtumat, tiedotus). Vuosikellon lisäksi kunnan eri tahojen jokapäiväinen ja jatkuva liikenneturvallisuustyö on kuvattu toimintasuunnitelmassa. Vuosikelloa päivitetään jatkuvasti ja toimintasuunnitelmaa vuosittain edellisen vuoden kokemusten ja liikenneturvallisuusryhmässä sovittujen vuosittaisten painopisteiden mukaan.

Liikenneturvallisuusryhmä

Askolassa liikenneturvallisuustyötä koordinoi poikkihallinnollinen liikenneturvallisuusryhmä, joka perustettiin suunnittelutyön aikana. Ryhmä kokoontuu kaksi kolme kertaa vuodessa. Ryhmässä käsitellään koko liikenneturvallisuustyön kenttää eli keskustellaan niin liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään kuin valvontaankin liittyvistä toimenpiteistä. Toiminnan painopisteenä ovat kuitenkin liikennekasvatus ja viestintä sekä liikenneturvallisuustyön rakenteisiin liittyvät asiat, kuten eri henkilöstöryhmien kouluttaminen ja liikenneturvallisuusteeman kytkeminen kunnan strategioihin.

Liikenneturvallisuusryhmän toiminnan keskeisenä tavoitteena on jatkuvan liikenneturvallisuustyön ylläpitäminen kunnassa. Lisäksi tavoitteena on lisätä yhteistyötä eri hallintokuntien välillä sekä muiden kuntien ja ulkopuolisten tahojen kanssa, lisätä liikenneturvallisuustyön arvostusta erityisesti päättäjien keskuudessa sekä järjestää työlle tarvittavat resurssit. Liikenneturvallisuusryhmän rooli on ennen kaikkea koordinoiva. Liikenneturvallisuusryhmä määrittelee liikenneturvallisuustyön tavoitteet vuosittain edellisen vuoden palautteiden, kokemusten ja seurannan perusteella. Tavoitteita tukevien käytännön toimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta huolehtivat liikenneturvallisuusryhmän ohjauksessa eri hallintokuntien työntekijät.

Liikenneturvallisuusryhmän tehtäviä ovat:

- **Työn organisointi ja vastuun jakaminen.**
- **Tavoitteiden asettaminen ja painopisteiden määrittäminen sekä tarkistaminen vuosittain.**
- **Vuosikellon ja toimintasuunnitelmien päivittämisestä ja toteuttamisesta huolehtiminen.**
- **Liikenneturvallisuustilanteen ja -kehityksen sekä liikenneturvallisuustyön seuranta.**
- **Tiedottaminen sekä kaupungin hallinnon sisällä että ulospäin kuntalaisille.**
- **Eri liikkujaryhmien näkökulmien huomioiminen maankäytön ja liikenteen suunnitelmissa.**

Askolan liikenneturvallisuusryhmä (tilanne 1.6.2017)

- **Keijo Lehtikangas, pj, Tekninen toimi**
- **Leena Sutinen, Sivistystoimi**
- **Mia Aaltonen, Askolan koulu**
- **Hanna Vilenius, Varhaiskasvatus**
- **Risto Vänttinen, Vapaa-aikatoimi**
- **Rauna Kiiskinen, Perusturvalautakunta**
- **Hannu Vihreäluoto, Tekninen lautakunta**
- **Tuula Leivo, Vanhusneuvosto**
- **Olli Lehto, Liikenneturva**
- **Freddie Cederlund, Itä-Uudenmaan poliisilaitos**

Kestävän liikkumisen edistäminen

Kestävällä liikkumisella tarkoitetaan liikkumisen painopisteen siirtämistä henkilöautoilua vähemmän päästöjä aiheuttaviin ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta edullisiin kulkutapoihin. Auton käyttö on edelleen tarpeen ja perusteltua, mikäli jalankulku ja pyöräily tai joukkoliikenne ei syystä tai toisesta sovi omaan elämänrytmiin. Viisas liikkuminen tarkoittaa sitä, että eri kulkutapoja käytetään järkevästi ja sopivasti: lyhyillä matkoilla kävellään tai pyöräillään, pitkillä matkoilla mennään junalla tai bussilla ja autoa käytetään silloin kuin se on sopivin tai jopa ainoa mahdollinen kulkutapa.

Jalankulun ja pyöräilyn houkuttelevuuteen vaikuttavat liikkumisympäristöjen viihtyisyys ja esteettömyys, liikkujien kokema turvallisuus sekä väyläverkoston kattavuus ja laatutaso. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen tulee ensisijaisesti panostaa taajama-alueilla, joissa potentiaali näiden kulkutapojen käyttöön on suurin, mutta joissa myös liikenneturvallisuustilanne on heikoin. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteista huolehditaan erityisesti koulujen ja oppilaitosten, palvelukotien, kirjastojen, terveyskeskusten, joukkoliikenneterminaalien, urheilukohteiden, päivittäistavarakauppojen ja suurten työpaikkakeskittymien lähialueilla. Jalankulku- ja pyörätieverkkoa kehitetään ensisijaisesti täydentämällä olemassa olevaa verkkoa ja poistamalla epäjatkuvuuskohtia. Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuuden parantaminen edellyttää autojen ajonopeuksien hillitsemistä sekä turvallisia liikennejärjestelyitä etenkin liittymissä ja tietä ylitettäessä.

Liikenteen rauhoittaminen

Taajamien pahin liikenneturvallisuusongelma on korkea ajonopeus. Taajamissa henkilövahingot kohdistuvat yleensä jalankulkijoihin tai pyöräilijöihin. Nopeustason pienikin alentaminen vähentää henkilövahinkoriskiä merkittävästi. Liikenteen rauhoittamisen tavoitteena on asuin- tai asiointiympäristön turvallisuuden sekä viihtyvyyden lisääminen jalankulun ja pyöräilyn ehdoilla. Liikenneympäristön tulee olla sellainen, että alhainen nopeustaso tuntuu mielekkäältä ja helpolta noudattaa.

Looginen nopeusrajoitus ja etuajo-oikeusjärjestelmä toimivat perustana liikenteen rauhoittamisessa. Uusilla alueilla katuverkon rakentamisen yhteydessä pyritään katutilaa jäsentämällä ja oikein mitoittamalla takaamaan turvallinen ympäristö ilman erillisiä hidasteita. Tiivis katutila (tarkoituksenmukainen poikkileikkaus ja katutilan rajaaminen istutuksin tai rakennuksin) ja pienipiirteinen geometria (lyhyet suorat osuudet ja pienet kaarresäteet) osoittavat kuljettajalle sopivan ajonopeuden. Hidasteilla voidaan alentaa ajonopeuksia valmiilla alueilla.

Liikenneympäristön parantaminen

Liikenneympäristön parantamiseksi on esitetty pieniä ja kustannustehokkaita tie- ja katuympäristön parannustoimia. Toimenpideohjelman laadinta on pohjautunut laajaan vuorovaikutukseen ELY-keskuksen, kunnan ja sidosryhmien kanssa. Suunnittelun keskiössä on ollut kestävien liikkumismuotojen – jalankulun, pyöräilyn ja mopoilun – turvallisuuden parantaminen ajoneuvoliikenteen olosuhteita unohtamatta.

Liikenneympäristön toimenpiteet on raportoitu erillisenä toimenpideohjelmana. Kullekin toimenpiteelle on määritetty kustannusarvio, kiireellisyysluokka ja vastuutaho. Askolaan on esitetty yhteensä 18 parantamiskohdetta ja niihin 35 yksittäistä toimenpidettä. Toimenpiteet on määritelty kolmeen kiireellisyysluokkaan noin kymmenen vuoden ajalle. Askolan toimenpiteiden yhteenlaskettu kustannusarvio on 0,77 miljoonaa euroa, josta kunnan osuus on 0,4 miljoonaa euroa (51 %). Osa kustannusarvioista on suuntaa antavia ja osa toimenpiteistä vaatii jatkosuunnittelua. Kiireellisyysluokat ovat suuntaa antavia ja ne voivat muuttua esimerkiksi yleisen taloustilanteen vuoksi.

Jatkotoimenpiteet ja seuranta

Seurannan tavoitteena on tarkastella, miten liikenneturvallisuustyössä on onnistuttu. Liikenneturvallisuustyö on luonteeltaan pitkäjänteistä, ja onnettomuuksien syntyyn vaikuttavat useat tekijät yhdessä. Yksittäisten toimenpiteiden vaikutuksia ei yleensä ole suoraan nähtävissä onnettomuustilastoissa, vaan työn tulokset näkyvät vasta pidemmän ajanjakson kuluessa. Seurannan kautta pyritään osoittamaan, että tehty työ on oikeansuuntaista. Seuranta auttaa myös niukkojen resurssien kohdentamisessa ja liikenneturvallisuustyön suunnittelussa. Seurannan kautta voidaan vaikuttaa myös työntekijöiden motivaatioon jatkaa toimintaa.

Liikenneturvallisuustyön jatkuvan koordinoinnin ja järjestelmällisen seurannan apuvälineenä käytetään mittareita. Mittareiden avulla voidaan muodostaa käsitys liikenneturvallisuustyön edistymisestä ja ryhtyä tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin. Mittareiden tavoitteena on oman työn kehittäminen liikenneturvallisuuskehityksen perusteella. Tämä palvelee kaikkia liikenneturvallisuustyötä tekeviä tahoja, sillä mittarit kuvaavat pelkistetysti liikenneturvallisuustyön edistymistä ja sen tavoitteita.

Turvallisen ja kestävän liikkumisen suunnitelma esitetään käsiteltäväksi kunnan asianomaisissa lautakunnissa ja hallituksessa. Poliittinen käsittely vahvistaa liikenneturvallisuudelle asetetut tavoitteet ja osoittaa työhön tarvittavat resurssit. Tämä korostaa omalta osaltaan liikenneturvallisuustyön painoarvoa. Suunnitelman valmistuttua tärkeintä on käytännön toiminnan jatkaminen ja toimenpiteiden toteutuksen aloittaminen.

Mittarit

- Kuolleiden määrä (henkilöä / vuosi)
- Loukkaantuneiden määrä (henkilöä / vuosi)
- Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä (kpl / vuosi)
- Turvavälineiden käyttö (pyöräilykypärä, heijastin)
- Liikenneturvallisuusryhmän kokousten määrä
- Tapahtumien / koulutusten määrä
- Laaditut tiedotteet
- Liikenneympäristön toimenpiteiden toteuttaminen (toimenpiteiden määrä, kustannukset)

Lisätietoja:
Keijo Lehtikangas, Askolan kunta
Herkko Jokela, Uudenmaan ELY-keskus

Askolan kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelma

Aineistot ladattavissa:
www.askola.fi

Suunnitelman laatija: Jutta-Leea Ylönen / Destia Oy
Kuvat: Antti Udd (kansi ja s. 4), Mia Koski (s. 6), Jutta-Leea Ylönen (s. 7)
Taitto: Kimmo Pitkänen / Pieni viestintätoimisto Tampere oy